

**Podiel rodiny na telovýchovnej aktivite  
detí predškolského veku  
v okrese Trebišov**

**JÁN JUNGER  
EMÍLIA ŠČERBOVÁ**  
Pedagogická fakulta UPJŠ,  
Prešov

Význam rodiny nespočíva len v reprodukcii spoločnosti a vo výchove a vzdelávaní mladej generácie v najútlejšom a najsenzibilnejšom veku, ale tiež v tom, že prostredníctvom rodiny človek vstupuje do spoločenského života, v ktorom žije v úzkom kontakte s jej členmi. Prostredníctvom rodinného prostredia si osvojuje dieťa prvé pohľady na svet, vytvára si vzťah k rodičom a súrodencom, postoje k okolitému prostrediu, spoločnosti, k celkovému daniu.

V socialistickej spoločnosti, v ktorej starostlivosť o človeka, o rozvoj všetkých pozitívnych stránok ľudskej osobnosti stojí v popredí záujmu, narastajú oprávnené požiadavky aj na rodinnú výchovu. Dôležitým faktorom tejto výchovy sa stále častejšie stáva telesná kultúra ako dynamicky sa rozvíjajúci mnohostranný sociálny jav.

Význam vykonávania pohybovej činnosti sa prejavuje predovšetkým v ranom veku. Dieťa samovoľne zaraďuje pohyb do väčšiny vykonávaných činností. Podchytenie záujmu v tomto období prispieva k vypestovaniu trvalého vzťahu k telovýchovnej činnosti. A to je dôležitá úloha, na plnení ktorej sa podieľa taktiež rodina. Jej účasť na realizácii tejto úlohy nemá len jednostranný význam, teda neformuje sa len osobnosť dieťaťa, ale aj rodičia plnením svojich rodičovských úloh formujú seba. Zároveň sa telovýchovná činnosť v rodine stáva stmelujúcim prvkom v jej živote.

V našom príspevku sa pokúsime na základe empirických výskumov a teoretickej analýzy zistiť, akým spôsobom sa rodina podieľa na telovýchovnej aktivite detí predškolského veku v okrese Trebišov. Za základné úlohy považujeme zistiť spôsob podielu tejto realizácie a porovnať stav telovýchovnej aktivity predškolských detí v meste a na dedine, ako aj poukázať na zdroj vedomostí rodičov o správnej výchove dieťaťa.

### *Metodika výskumu*

Výskum, ktorý sme uskutočnili prostredníctvom štandardizovaného dotazníka, je čiastkovou úlohou výskumnej práce štátneho plánu ekonomického výskumu, realizovaného v ZSSR, BLR a ČSSR. Pre naše potreby bol uskutočnený v trebišovskom okrese, teda v oblasti poľnohospodársky zameranej. Výskum sme uskutočnili v školskom roku 1983/84, do ktorého bolo pojatých 5 materských škôl, z toho 2 v meste Trebišov a 3 dedinské materské školy. Celkový súbor predstavuje 98 detí — 37 z mesta a 61 z dediny.

Nedostatkom sprevádzajúcim každú dotazníkovú metódu, ako je povrchnosť, neúplné odpovede a hlavne nízka návratnosť, sme predišli tak, že informáciu o vyplňovaní dotazníka sme podali na ZRPŠ, ktorého sme sa zúčastnili. Rodičov sme oboznámili s cieľom, ktorý výskumom sledujeme, k čomu prispeje. Dotazník vyplnili obaja rodičia doma. Doba návratu bola týždeň. Zo 101 rozdанных dotazníkov sa nám vrátilo 98, t.j. 97 %.

Použili sme dotazník anonymný, pozostávajúci zo 60 zatvorených otázok. Môžeme ho rozdeliť do 7 blokov, ktoré obsahujú tieto údaje:

1. Sociálno-demografické údaje o deťoch a rodičoch
2. Údaje o stave zdravia a fyzickom rozvoji sledovaných detí a členov ich rodiny
3. Údaje o sociálno-ekonomických podmienkach rodiny
4. Údaje o obraze života sledovaných detí
5. Údaje o podmienkach pohybovej činnosti detí
6. Údaje o pohybovej aktivite rodičov, súrodencov
7. Možnosti a pedagogická kultúra rodičov, ich výchovná činnosť

### *Diskusia a výsledky*

Pri zisťovaní, kto vedie dieťa k pohybovej aktivite (viď tab. 1) sme prišli k záveru, že ak je dieťa vedené k pohybovej aktivite, je to v prevažnej miere zásluhou oboch rodičov, v meste viac ako na dedine. Pri podiele iba jedného z rodičov je to predovšetkým vplyv otca. Podiel súrodencov predstavuje na dedine 16,3 % ,kým v meste sa nevyskytol ani jeden prípad. Veľké percento je aj takých prípadov, keď sa s dieťaťom nikto nezaobrá, čo považujeme za vážny nedostatok.

Účasť rodičov na rozvíjaní záujmu dieťaťa o šport, telesnú výchovu a turistiku spočíva predovšetkým v spoločnom sledovaní športových prenosov a di-  
vákkej účasti priamo na jednotlivých podujatiach. Počas dovolení a víken-

*Tabuľka 1. Kto vedie dieťa k pohybovej výchove*

|                  | Mesto<br>N = 37 |      | Dedina<br>N = 61 |      |
|------------------|-----------------|------|------------------|------|
|                  | N               | %    | N                | %    |
| otec             | 8               | 21,6 | 16               | 26,2 |
| matka            | 0               | 0    | 5                | 8,1  |
| obidvaja rodičia | 22              | 59,4 | 16               | 26,2 |
| prarodič         | 1               | 2,7  | 1                | 1,6  |
| súrodenec        | 0               | 0    | 10               | 16,3 |
| niekto iný       | 0               | 0    | 2                | 3,2  |
| nikto            | 6               | 16,2 | 11               | 18,3 |

*Tabuľka 2. Účasť rodičov na rozvíjaní záujmu dieťaťa o šport*

|                                              | Mesto<br>N = 37 |       | Dedina<br>N = 61 |       |
|----------------------------------------------|-----------------|-------|------------------|-------|
|                                              | otec            | matka | otec             | matka |
| pravidelne s ním cvičím                      | 5,4             | 0     | 1,6              | 4,9   |
| beriem ho na tréning                         | 13,5            | 0     | 3,2              | 0     |
| dovolenka — plávanie, lyžovanie              | 35,1            | 0     | 12,6             | 6,5   |
| víkend — cvičím a športujem s ním            | 37,8            | 29,7  | 31,1             | 21,3  |
| športové prenosy                             | 40,5            | 37,8  | 21,3             | 16,3  |
| beriem ho na športové podujatia              | 29,7            | 10,8  | 24,5             | 6,5   |
| rozprávam mu o športovcoch                   | 13,5            | 0     | 6,5              | 1,6   |
| nevenujem pozornosť rozvíjaniu tohoto záujmu | 2,7             | 29,7  | 16,3             | 54,0  |

Údaje v tabuľke sú uvedené v %

Tabuľka 3. Kedy sa rodičia venujú pohybovej výchove dieťaťa

|                   | Mesto<br>N = 37 |       | Dedina<br>N = 61 |       |
|-------------------|-----------------|-------|------------------|-------|
|                   | otec            | matka | otec             | matka |
| pravidelne        | 24,3            | 18,9  | 11,5             | 18,0  |
| len cez víkend    | 29,7            | 29,7  | 44,2             | 31,1  |
| len cez dovolenku | 35,1            | 32,4  | 19,6             | 26,2  |
| vôbec nie         | 10,8            | 18,9  | 24,6             | 24,6  |

Údaje v tabuľke sú uvedené v %

dov rodičia s deťmi cvičia a športujú častejšie, podiel otcov je vyšší. Väčšina matiek nevenuje zvýšenú pozornosť rozvíjaniu záujmu o tieto aktivity, čo sa častejšie prejavuje na dedine (viď tab. 2).

V meste sa aktívnej pohybovej výchove dieťaťa venujú rodičia hlavne počas dovolenky, na dedine cez víkend. S väčšou pravidelnosťou sa pohybovej výchove dieťaťa venujú mestskí otcovia a dedinské matky. Vôbec sa jej nevenuje väčšie percento rodičov dedinských detí ako mestských (viď tab. 3).

Hlavnými príčinami, ktoré bránia bližšie sa venovať dieťaťu, je nedostatok času. U otcov sa častejšie vyskytuje zaneprázdnenosť profesionálneho charakteru, u matiek je to starostlivosť o rodinu.

Z organizovaných cvičení javia rodičia najväčší záujem o športový oddiel. Zvýšený záujem o prácu v odbore ZRTV v meste je zapríčinený zrejme slabšou informovanosťou o náplni práce tohto odboru na dedine (viď tab. 4). Nezáujem o organizované cvičenie je príznačnejší pre rodičov dedinských detí.

Z telovýchovných činností je u detí najobľúbenejšia jazda na bicykli, kolo-bežke, trojkolke a kolieskových korčuľiach. Za nimi nasledujú pohybové a loptové hry a prechádzky. Najmenej zastúpené je korčuľovanie a lyžovanie, čo vyplýva z geografických a klimatických podmienok skúmanej oblasti.

Základným zdrojom poznatkov rodičov o správnej výchove dieťaťa sú relácie v televízii, články z novin, časopisov a odborných publikácií. Rodičia dedinských detí získavajú viac poznatkov od pracovníkov predškolských zariadení. Záujem matiek o poznatky od pedagógov a detských lekárov je v porovnaní so záujmom otcov vyšší. Takmer žiadny záujem nie je o prednášky a besedy.

Tabuľka 4. Aké typy telovýchovy preferujú rodičia pre svoje deti

|                                | Mesto<br>N = 37 |       | Dedina<br>N = 61 |       |
|--------------------------------|-----------------|-------|------------------|-------|
|                                | otec            | matka | otec             | matka |
| odbor ZRTV                     | 16,2            | 18,9  | 3,2              | 4,9   |
| športový oddiel                | 56,7            | 54,0  | 54,0             | 44,2  |
| odbor turistiky                | 5,4             | 5,4   | 6,6              | 6,6   |
| nemám záujem, stačí školská TV | 8,1             | 8,1   | 18,0             | 21,3  |
| nemám záujem z iných dôvodov   | 13,5            | 13,5  | 18,0             | 22,9  |

Údaje v tabuľke sú uvedené v %

Zo získaných výsledkov vyplýva, že najväčší podiel na rozvoji telovýchovnej činnosti detí skúmanej oblasti majú obidvaja rodičia, v prípade podielu len jedného z nich je to predovšetkým vplyv otca.

Podiel rodičov na zvyšovaní záujmu dieťaťa o vykonávanie jednotlivých aktivít sa v najväčšej miere prejavuje u tých, ktoré vykonávajú spoločne (plávanie, lyžovanie). Sú to činnosti, ktoré prevládajú u mestských rodín počas dovolení a u dedinských počas víkendu.

Pri porovnávaní stavu telovýchovnej činnosti mestských a dedinských detí nám vychádza, že väčšia pozornosť zo strany rodičov je venovaná deťom mestským a u týchto detí sa prejavuje aj väčší záujem o prevádzanie telovýchovných činností.

Pri objasnení zdroja vedomostí o správnej výchove dieťaťa zisťujeme, že ešte stále existuje značný nezáujem o teoretické vedomosti. Prevládajú informácie z masovokomunikačných prostriedkov, u matiek poznatky získané lekárskou osvetou, na dedine aj od pracovníčok predškolských zariadení.

Za efektívnejšiu cestu k zvyšovaniu záujmu rodičov o telovýchovnú aktivitu detí považujeme prehĺbenie koordinácie úsilia predškolských zariadení, spoločenských inštitúcií a rodiny pri vytváraní podmienok pre jej realizáciu s cieľom dosiahnuť to, aby sa telovýchovná činnosť stala nedeliteľnou súčasťou spôsobu života všetkých členov socialistickej rodiny.

## Literatura

- Bělinová, L. a kol.: *Pedagogika predškolského veku*. Bratislava, SPN 1981.  
Merhautová, J. — Joachimsthaler, F.: *Telesná kultúra — súčasť socialistického spôsobu života*. Bratislava, Šport 1982.  
Stráňai, K. — Kalnický, L.: *Príspevok k otázke funkcie rodiny v procese budovania a fungovania socialistického systému telesnej kultúry*. In: Acta fac. educ. phys. Univ. Comenianae XVI. Bratislava 1975.  
Sýkora, F. a kol.: *Telesná kultúra v živote dieťaťa*. In: Sborník VR ÚV ČSTV. Bratislava, Šport 1981, č. 12, s. 10—27.